

kako ih biramo

Jedno od prvih pitanja mnogih gostiju, nastavnika, pa i novih saradnika i predavača koji dolaze u Istraživačku stanicu jeste kako biramo učesnike. Mnogi roditelji i nastavnici su često pod utiskom opštih društvenih zbivanja i decenijama izgrađenih loših standarda u javnom i profesionalnom ponašanju, pa često dolaze sa predubedeđenjem da je za uključivanje njihove dece ili učenika neophodno postojanje barem nekakve veze i ličnog poznanstva. Njih je prilično teško ubediti da se u Petnici tako ne radi. Pa kako se radi?

Prijavni formulari sa svim neophodnim informacijama o programima, načinu kandidovanja i izboru učenika šalju se krajem septembra ili početkom oktobra svake godine na adrese nekoliko stotina srednjih škola. U želji da se smanji verovatnoća gubljenja ovih dokumenata, većini škola se prijavni materijali šalju u više kopija i u više posebnih koverata.

Prijave kandidata se primaju u Stanicu obično do kraja novembra. Prijavni formular se spaja sa svim pratećim dokumentima (biografija, preporuke, radovi, esej itd.) i osnovni podaci (ime, prezime, škola, adresa, oblasti za koje je kandidat zainteresovan) unose se u računarsku bazu podataka. Tada se, pored ostalog, može intervenisati ukoliko iz nekih škola nema, ne upuštajući se u razloge, nikakvih odgovora.

Prvih dana decembra rukovodioci stručnih odeljenja Stanice obavljaju preliminarne pregled prijave i razvrstavaju ih u nekoliko grupa po širim oblastima interesovanja kandidata kako bi se kasnije pregled olakšao.

Sredinom decembra u Petnici se okuplja pedesetak saradnika Stanice izabranih tako da svaku oblast /program iz koje se planiraju seminari u narednoj godini

izbor učesnika je ozbiljan i odgovoran posao na kome se angažuje veliki broj saradnika Stanice

zastupa najmanje četvoro koleginica ili kolega i da polovina njih ima iskustvo u barem jednom ciklusu izbora polaznika. Pregled prijave se obavlja tokom 2-3 dana i to veoma detaljno. Kompletnu prijavnu dokumentaciju svakog pojedinačnog kandidata čita najmanje troje (obično četvoro) saradnika i to ne svi iz iste oblasti. Svako nezavisno ocenjuje nekoliko parametara kao što je predznanje, utisci o stepenu zainteresovanosti, pokazatelji o samostalnom radu ili iskustvu, ali i procena koliko je pojedinačnom kandidatu korisno pohađanje konkretnih programa u Petnici. Prisutni saradnici i kolege formiraju lični utisak o kandidatima, uključujući i pravo da komentarišu sistematičnost, kvalitet jezika i stil izražavanja, kvalitet preporuka dobijenih od školskih nastavnika i sl. Učešće i rezultati na takmičenjima ne moraju se uzimati u obzir i to je ostavljeno kao (važna) sloboda ocenjivačima.

Kada se pregled obavi, ocene se sabiraju i formiraju se rang liste po oblastima i usklađuju sa brojem planiranih učesnika (kapacitet zimskih seminara). Zatim sledi kontrolni pregled, pa ponovni pregled prijave onih koji nisu ušli u "izabrane" i to od strane ocenjivača koji te prijave nisu pregledali. Najzad, formiraju se konačne liste i izabrani učesnici razvrstavaju po školama.

Kao što vidite, proces izbora nije niti jednostavan, niti površan, ali nije ni misteriozan. Zbog velikog broja ozbiljnih ljudi angažovanih u pregledu prijave i izboru kandidata, praktično je nemoguće nekoga "ugurati". Istini za volju, Stanica čini "prekoredne ustupke" ali samo za one koji su pokazali izuzetne rezultate koji se ne uklapaju lako u standardne kriterijume vrednovanja što se primenjuju na ostale. Izuzetni (ponekad) zaslužuju izuzetno ■

Zimski seminari 2003. godine uvode jednu novinu u rad Stanice o kojoj se pričalo više od deset godina. Posle pune dve decenije besplatnih programa, ubuduće će polaznici će plaćati participaciju, istina relativno simboličnu, za zimske i letnje seminare.

No, princip je princip. Ono što je dobro jeste mehanizam prijavljivanja i selekcije učesnika koji je uspešno "zaštićen" od negativnih uticaja participacije. To znači da će i dalje svi istinski zainteresovani i kvalitetni kandidati imati ravnopravne šanse za prolazak kroz "selekciono sito" bez obzira na to da li imaju materijalnih mogućnosti da plate participaciju.

Kako je to postignuto? Prilikom kandidovanja za obrazovne programe, srednjoškolci su dobili posebne formulare za participaciju gde im je ponuđeno da odaberu jednu od tri opcije:

osetljivi eksperiment

postepeno uvođenje participacije za petničke obrazovne programe

da sami plate pun iznos participacije, da im participaciju plati škola ili neka druga organizacija ili sponzor, ili, kao treća i veoma važna opcija, da se izjasne da nemaju mogućnosti da plate participaciju i da traže da kompletne troškove programa pokrije Istraživačka stanica. Popunjeni formular se zatvara i šalje sa ostalom prijavnom dokumentacijom ali se ne otvara i ne čita u postupku pregleda prijava i izbora polaznika. Tek nakon što stručni saradnici Stanice definitivno odluče o listi polaznika i nakon što se škole pismeno obaveste ko je pozvan, administracija Stanice otvara formulare i utvrđuje ko se opredelio za koju opciju.

U formularima su kandidatima (i njihovim porodicama i nastavnicima) detaljno obrazloženi razlozi za uvođenje participacije ali i pre-

cizno izložene namere trošenja ovako obezbeđenih para. To deluje dosta korektno, a celokupni sistem, koji uključuje i periodične izveštaje svakom polazniku (porodici, školi) o prikupljenim i utrošenim sredstvima, garantuje visok stepen transparentnosti.

Sredstva obezbeđena participacijom činiće ipak samo oko 7% godišnjih troškova Stanice u 2003. godini ali se planira postepeno

povećavanje iznosa participacije do dostizanja realne vrednosti za 4-6 godina. Uprava ISP planira da sve vreme očuva princip nezavisnosti selekcije od materijalnih mogućnosti polaznika. To će se postići osnivanjem posebnog fonda iz koga će se pokrивati participacija za polaznike koji to ne mogu da plate.

Na kraju, podsetimo da je participacija kao model finansiranja Stanice ozbiljno razmatrana još pre oko dvanest godina ali se zbog poznatih ekonomskih i društvenih okolnosti tokom devedesetih godina od toga odustalo. Ipak, pre nekoliko godina među polaznicima Stanice su sprovedena opsežna ispitivanja stavova o mogućem uvođenju participacije. Tadašnje dominantno pozitivno raspoloženje polaznika, i pored znatno teže ekonomske situacije, opredelilo je rukovodstvo Stanice da se participacija konačno uvede i Stanica učini manje zavisnom od nestabilnih i neizvesnih sredstava državnog budžeta. Sve u svemu, ostaje da vidimo koliko će se ovaj osetljivi zahvat uistinu pozitivno odraziti na kvalitet programa ali i na motivaciju polaznika i saradnika Stanice da se intenzivnije i kvalitetnije angažuju u radu ■

[students]

a view into selection process

Selection of young participants is the very foundation of the entire structure of Petnica's educational programs. Because of the fact that Petnica Center has no technical abilities for direct contact with thousands of students from over 500 schools who are interested to come and participate in some of prestigious programs, the selection process is focused on written applications. Each September Petnica Center sends to hundreds of secondary schools leaflet with detail information about educational programs in the next year. The leaflet contains suggestions and instructions both for teachers and students, including application form. Deadline for applications is end of November when Petnica is flooded with thousands of letters with application forms, recommendations, examples of students' individual small science work and papers, copies of various types of diploma, awards, etc. Professional Petnica's selection team consists of over 50 people, mostly guest teachers and young teaching assistants from each of about 15 science fields and program areas. Their goal is to read every application form in details. The actual selection procedure requests that at least four different people read each applications. Each of them marks application with four marks respecting some important elements. After four-day long "selection party", an average and total score of each candidate is made by computer and top about 700 students is definitely chosen. They will receive special invitation letter for Winter Seminars with more detail instructions. Separate letter with list of selected students will be send to their school principals in order to re-assure transparency of the list and to justify their excuses from school classes during the week-long seminars in Petnica.

Each year on almost every single seminar, workshop, or science camp, participants have opportunity to evaluate the core elements of the program. Such practice is very important in design of new programs. Petnica's teaching staff seriously respects opinions of participants and every single detail will be discussed. For curious readers, here are some average scores from year 2002 based on opinions of 1002 participants, on scale 1-5 (1=bad, 5=excellent):

Program impressions	.....	4.40
Science contents	.....	4.30
Teaching methods	.....	4.30
Petnica's teachers	.....	4.59
Guest teachers	.....	4.54
Working facilities	.....	3.75
Food	.....	3.17
General impressions	.....	4.40

Anyway, food is something where is almost impossible to match taste and habits of teenagers. Keeping in mind that Petnica's participants are highly demanding group, we are pretty satisfied with the results, but details will be taken seriously in preparing the new cycle of programs for 2003 ■

Većina učesnika programa za srednjoškolce u Istraživačkoj stanici Petnica s vremena na vreme ima priliku da ocenjuje različite elemente rada u Petnici. Pažljivi čitaoci ovog časopisa sećaju se da smo vrlo često objavljivali rezultate ovih evaluacija koje rečito govore šta valja više a šta manje (naravno da sve valja!).

I u toku 2002. godine učesnici zimskih, letnjih i jesenjih seminara imali su priliku da se anonimno izjasne o nekim važnim pitanjima, tj. da prenesu svoje utiske koji se tumače kao poštene i iskrene poruke rukovodstvu Stanice. Od polaznika se tražilo da ocenom od 1-5 ocene/procene nekoliko osnovnih parametara rada. Ocena 1 značila je LOŠE a ocena 5 ODLIČNO.

OCENA	DR-N	PR-N	FM-N	UK
utisak o programu	4.75	4.32	4.38	4.40
stručni sadržaji	4.57	4.29	4.19	4.30
metode rada	4.44	4.25	4.21	4.30
kvalitet saradnika	4.61	4.50	4.52	4.54
kvalitet rukovodioca	4.72	4.49	4.64	4.59
uslovi za rad	3.70	3.83	3.64	3.75
ishrana	2.88	3.39	3.05	3.17
opšti utisak	4.48	4.38	4.36	4.40

broj anketa 288 491 223 1002

Komentar nije potreban. Ipak, važno je napomenuti da su polaznici (što se vidi iz ankete) zadovoljni programom na kome učestvuju uz evši u obzir njegov sadržaj, način realizacije, rad i angažovanje saradnika i rukovodioca.

Polaznici takođe veruju da su programi na kojima učestvuju bolji od programa koji se paralelno odvijaju. Isto za svoj program tvrde i polaznici sa tih paralelnih programa. Iako to zvuči čudno, nama je to podvrda da je urađena dobra selekcija polaznika po programima i da je program dobro koncipiran i realizovan, odnosno da nije bilo pauza, promašaja, gnjavaže ili čega već, što bi polaznika navelo da pomisli, a potom i utvrdi, da je neki drugi program bolji.

Ono čega nema u tabeli, a vredno je spomena je par izvoda iz mini-max analize: Najbolje ocenjeni rukovodioci su A.Starović (arheologija, 4.88) i Peda Šarčević (etnologija, 4.81). Etnolozi su bili najzadovoljniji programom (4.79), saradnicima (4.83) ali i uslovima za rad (3.94). Hranom su najmanje zadovoljni polaznici programa arheologije (2.21), dok istoričari najviše veruju da im je program bolji od ostalih.

I za kraj. Rezultati su tako dobri da se možemo pitati da li su tačni. Možemo al' nećemo. Sačekaćemo još koju anketu, pa ako se ovako visoke ocene ponove, videćemo šta ćemo... ■